

Koncentrák, vypovězení ze statku, uranové doly, marný soud

takové jsou obrázky ze života Václava Krupky z Telce

Narodil jsem se 1. prosince 1925 na statku v Telcích, v rodině byl ještě bratr a sestra. Obhospodařovali jsme 26 hektarů půdy, drželi pár koní, voly na tahání a orání, sedm až osm krav, běžný červenostrakatý skot. Kravka po teleti nadojila i 15 litrů mléka, tenkrát se připouštělo obecním býkem. Na připouštění prasníc pak kance vodil po vsi kančář. Na dvoře bylo plno slepic, kachen, husí. Když jsem byl malý, bylo mojí povinností nakrmit králíky, přes léto jsem pomáhal na poli a chodil pást husy. To jsem dělal nerad. Hejno se často smíchalo a nemohlo se vymotat. Někdy jsem přihnal o husu míní anebo nějakou cizí a tynaše ji štípaly. Na drání peří k nám docházelo tak deset žen a dralo se týden, deset dní, podle husí. Ovečky jsme chovali jen ve válce. Surovou vlnu jsme handlovali – posílali ji do Kraslic, a oni za to poslali vlnu už spředenou, barvu, jakou jsme si napsali.

Do školy jsem chodil do Telce do obecné a na Peruc do měšťanky. Pamatuji si učitele Mžourka a Přítele. Náboženství bylo povinné. Jednou za tři neděle byla mše i v Telcích a když jsem zlobil, farář na mne žaloval. Pak, za války jsem chodil 2 roky na zemědělskou do Roudnice. Nedostatek pracovní síly řešili Němci tak, že školu zavřeli. Tak jsem se dostal do Terezína. Bydlel jsem na cele číslo 14, bylo nás tam 42. Dozorci se chovali porůznu. Před každým esesákem bylo třeba sklopit hlavu. Taký jsem dostal, ale

provokatéři na tom byli hůř. Viděl jsem hrůzné věci. Začínalo tam komando smrti židů, občas pohunkové někoho umlátili. Kápo byl jeden chlap z Černčic. Co jsme jedli? Byl hlad, snědli jste cokoli. Hlavně se tam vařily brambory a všelijaké ty kucmochty. Chodil jsem se „storchokomandem“ pracovat na zahradu. Šance se tehdy obdělávaly, pěstovalo se tam všecko. Okurky, mrkev, petržel, celer, kedlubeny, všechny šance byly osázené, s německou pečlivostí. Zelenina pak šla do kuchyně do lágru. Byl jsem tam do května 1942. Pak mě vrátili domů do Telce, ale školu zakázali. Pomáhal jsem doma.

Jsem přísně vychovaný katolík. Když jsem se ale dozvěděl, že papež posvětil německým vojákům zbraň, když táhli na Rusko, přestal jsem věřit. Všude to psali, o tom svatořečení.

Zkrátka jen taková komedie jako dneska. Řekl jsem si, co do Boha a do papeže, který straní jednomu vojákům před druhými, schvaluje zabíjení. A od těch dob nevěřím žádné víře, jenom sobě.

Jak jsem prožíval osvobození? Nijak. Dělat se muselo stejně, kontingenty byly taky stejné, s mlíkem se muselo stejně. Pořád jsme pracovali. Kdo nestačil dodávat, vstoupil do družstva. „Kulaky“ ale mačkali čím dál víc. U nás na statku jsme byli dva mladí chlapi a ještě rodiče, byli bychom se udrželi. Tak museli bratra a otce zavřít, aby náš statek dostali.

Roku 1955 otce odsoudili a majetek propadl státu. Mně, abych vypadl, dali převodku na duchcovský okres. Tehdejší předseda Antonín Králíčka na ni připsal „pod zem“. Pracoval jsem na hnědouhelném dole Máj u Duchcova, v hlubíně, na teplém oddělení. To byla místa zhruba 150 až 180 metrů pod zemí, kde teplota vystupovala přes třicet stupňů. Dělal se na směny. Na ranní musel být člověk na šachtě ve tři čtvrtě na šest, převlékl do fáraček, vyfasoval lampu, sfáral v kleci na pracoviště. Štajgr oznámil, co se bude dělat. Járazil chodby. Kluci z noční šichty hlásili, jak to tam vypadá, kolik vzít střeliva, co za náradí. Narubané uhlí šlo na pasy, k jámě a do vozu. Tak to šlo skoro deset roků. Pak se musel důl obětovat, třikrát tam z nadloží přišla kuřavka. To jsou tekuté pisky, které zaplaví šachtu s náradím, s lidma. Zda jsem měl strach? Měl jsem na to jiný pohled. Já nemohl říct, že tam nepůjdu, když jsem tam

byl za trest. Když něco musíte, zvyknete si na všechno. Na druhou stranu tam bylo jiné jednání než ve vsi. Havíři si tolik nezáviděli, byli jsme na tom všichni stejně.

Pouzavření Máje jsem roku 1965 přešel do Hamru, hloubit chodby pro uranové doly. V první díře, co trvala čtyři roky, byla hlavním nepřitelem voda. Ve štole teklo ze všech stran, voda byla tak sedm stupňů teplá. Člověk byl hodně oblečený a za půl hodiny nevěděl, jestli je tak zpocenený nebo promáčený. Vyhloubili jsme díru 180 metrů a na posledních 15 metrech byl uran. Těžil se normálně do vozejků, loužil se až nahoře. Když se vrstva vytěžila, šachta se zavalila. Jednou za mnou dolů ve vozečku spustili manželku a hned se jí udělalo špatně. Tu radioaktivitu cítíte. No hezký mi nebylo, když jsem vyfáral. Ale musel jsem přežít, když jsem tam byl z trestu. Po šichtě jsem se věnoval rodině, měl jsem malé děti. Jen párkrát jsme šli se ženou do kina, ale ty diváci tam vedli takový hrubý oplzlý řeči, to bylo šílené. Uranové doly přitahovaly různé lidi. V Hamru jsem byl do roku 1977, pak dva roky v Praze – v ústředních dílnách uranových dolů, kde jsem topil. Pak jsem se přestěhoval do Loun, kde jsem koupil barák.

Když nám po listopadu vraceli statek v Telcích, všichni tři sourozenci jsme byli už v letech, kdy jsme neminili hospodařit. To víte, za čtyřicet let se něco změní. Budovy na statku byly prázdné, pobožené. Družstvo používalo jen chlévy, opravovalo přístřpkama. Teď se soudíme o půdu. Za mého mládí když se řeklo soud, mělo to váhu, člověk to spojil se spravedlností. Ale pokud soudce udělá z našich 26 hektarů jen šestnáct a půl, tak je to podle mého komedie. Jen si někdo na našich mazolech staví firmu. Inu, vydržel jsem toho v životě už tolik, že tohle taky vydržím.

Co je pro život nejdůležitější? Skoro by se chtělo říct, že spokojenost. Ale v Terezíně byl doktor Papánek a ten říkal: „Jen věčný ruch a nespokojenost žene lidstvo dopředu!“ A ten mi vyložil z ruky, že přežiju matku, a že se budu hodně stěhovat. Tenkrát jsem si řekl, to víš, že jo. Pátý největší statek se vsi a budu se stěhovat?! No a vidíte, jak to všechno nakonec bylo.

Připravila Květa Tošnerová

rok na zahradě

■ Připravuje Specializovaná prodejna Zahradkář v České ulici 167 Louny

Postřiky třešní a švestek

Někteří pěstitelé se snaží bojovat proti červivosti třešní v době, kdy stromy dokvétají. Podléhají zažitému omylu a záměně.

• Vrtule třešňová

Červivost třešní způsobuje malá muška – vrtule třešňová. Jedná se bezesporu o nejzávažnější škůdce třešní, višně jsou napadány méně často. Vývoj larev ale může probíhat i v plodech některých jiných stromů a keřů, jako jsou dřínštály, střemchy, mahalebky nebo zimolezy (využívané především v okrasném zahradnictví).

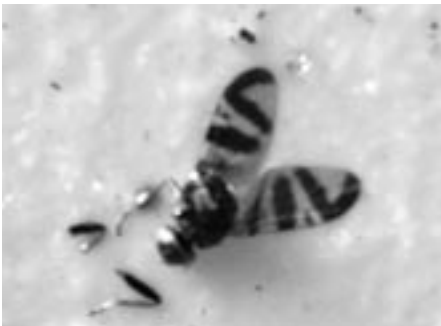
Z kukel přezimujících v půdě se většinou od poloviny května lihnou dospělé mušky, jejichž samičky po spáření kladou vajíčka pod slupku

• Pilátka švestková a žlutá

Ošetření v době dokvétání se provádí proti pilátce švestkové a pilatce žluté. Tynapadají všechny druhy slivoní a švestek, ale i mirabelky, výjimečně třešně a meruňky. Tyto pilátky jsou příčinou toho, že bohatě kvetoucí stromy nepřinášejí očekávanou úrodu.

Dospělé pilátky přezimují také zahrabané v půdě. Na jaře v době dokvétání švestek vylézají a oplodněné samičky kladou vajíčka do květů. Každá samička naklade na každý květ jedno vajíčko (celkem

60–70), z něhož se vylihně hnědá či žlutá larva. Tavyžere dužinu ajádro, pak plod opustí a vyhledává další. Jedna larva v průběhu jediného měsíce poškodí tři až čtyři plody, které mají na povrchu dva otvůrky, jsou vyplněny černým trusem a opadávají. S nimi dorostlé larvy padají

nezralých plodů. V době květu je škůdce ještě pod zemí a žádným postřikem ho nemůžeme zlikvidovat. Jedna samička naklade asi 50 vajíček, ale do každé třešně jen jedno. Mnohdy jsou tak napadeny všechny plody. Vylíhlé larvy se živí dužninou, vnitřek plodů měkne, hnědne a zahnívá. Dorostlé larvy vypadávají na zem a zalézají mělce pod povrch půdy, kde se zakuklí. Část kukel „přežije“ a dospělci se z nich lihnou až o rok později.

Preventivně lze doporučit důkladnou sklizeň celé úrody a včasnou likvidaci všech spadlých plodů. Chemické prostředky je možné použít nejlépe na základě signalizace žlutými lepopými deskami. Vrtule jsou mušky s tmavě žíhanými křídélky, hmyz je velký 3–4 mm. Počet mušek, uvízlých na lepu desky, každodenně kontrolujeme a tím sledujeme průběh náletu. Jednak můžeme stříkat proti dospělým muškám, a to 7. až 8. den po jejich výletu (postřik se přibližně za týden ještě opakuje) a další ošetření je možné udělat proti vajíčkům a larvám – tento postřik se provádí za 14–17 dní po začátku náletu dospělců. U tohoto druhého ošetření je důležité sledovat ochrannou lhůtu používaného prostředku, neboť často vychází do období začátku červenání plodů (zapalování) a tedy blízko sklizně, kterou by nám dlouhá ochranná lhůta nedovolila provést.

na zem, opouští plody a zalézají do půdy, kde upředou zámotek, v němž přechkají zimu. Na jaře příštího roku se kuklí a celý cyklus začíná nanovo.

Preventivně je vhodné okamžitě sbírat opadlé plůdky. Ke kontrole průběhu náletu lze použít i lepopové desky, na nichž hledáme dospělé jedince podobné vosičkám velké 4–5 mm. Jelikož jsou ale pilátky přitahovány bílou barvou – na rozdíl od vrtule třešňové, používáme na švestkách desky bílé.

Postřik musíme provést v době dokvétání ohrožených stromů (desky opadne 85–90 % květních plátků) a to zásadně v době nepřítomnosti včel, které mohou být ještě na posledních květech, tedy brzy ráno nebo později navečer! Dbáme, abychom včelám ubližovali co nejméně, a to nejen volbou pro včely neškodných přípravků. Vždyť z celkového užitku chovu včely medonosné nepřipadá 80–90 % na produkci medu, ale na zvýšení výnosu semen a plodů hmyzosnubných rostlin. Kvalitní opylení zvyšuje úrodu až dvojnásobně. Nejde však jen o třešně, švestky či jabloně, podobných výsledků dosáhneme i u rybízů, angreštů, jahodníků, okurek a mnoha dalších plodin. Včely jako pomocníci bychom si měli hýčkat.

S přáním mnoha zahrádkářských úspěchů

Otakar Parma ml.

Předvánoční sen Mojmíra Šebka

Básnické sbírky se většinou rodí jen díky sponzorům

PODBOŘANY (sih) - O vydání své čtvrté básnické sbírky se snaží Mojmír Šebek z Podbořan. Ač podbořanský rodák, část života prožil v Karlových Varech, kam se stále ubírá jeho umělecká aktivita.

„Spoezii jsem se setkal již v dětství, pocházím z umělecké rodiny. Básník Jaroslav Seifert a Vítězslav Nezval byli naši rodinní přátelé. Od mládí jsem psal „do šuplíku“. Až karlovarský básník Karel Fron mě přemluvil k vydání první básnické sbírky Motýlí doteky,“ říká autor. Následovala druhá - Křídlení a pak Andělé přicházejí nečekaně.

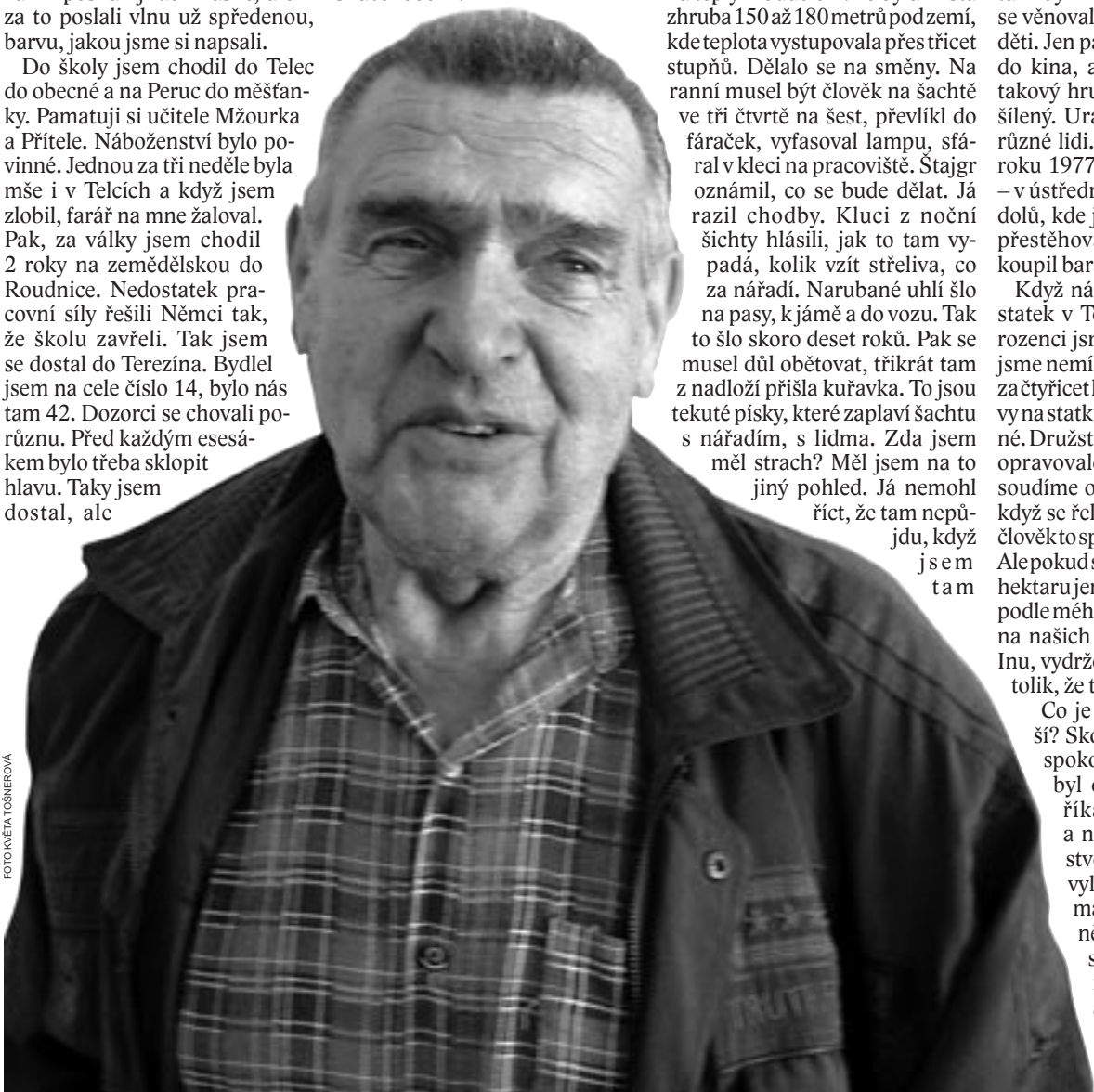
Mojmír Šebek je známý jako organizátor kulturního života na Podbořansku, zejména koncertů vážné hudby společně s profesorem Josefem Baštou, ať už v kostele sv. Petra a Pavla, v Kulturním domě nebo na zámku v Chýši. Obzvlášť koncerty, přibližující vážnou hudbu v podání studentů, si získaly velkou popularitu.

Výčet Šebkových aktivit je však mnohem širší. Při studiu na pedagogické fakultě v Ústí nad Labem se začal věnovat fotografování. Organizuje literární večery, kdy je přednes básní spojen s projekcí snímků na plátno. Nedávno přednášel studentům gymnázia v Žatci o autorské tvorbě, vy-

stavoval v galerii v Karlových Varech i v Kulturním středisku v Toužimi. V Křížové vile v Žatci se konal hudební cyklus Nebojte se vážné hudby.

„Básnická sbírka se dá dnes vydat pouze za podpory sponzorů, oslovil jsem plno úřadů a firem se střídavým úspěchem. Nechci vydávat pouze básně bez fotografií, neboť patří k sobě a sbírka by tak byla poloviční. Mám připravené kombinace černobílých a barevných fotek, které korespondují s texty. Jen grafická úprava přijde na pět tisíc. Sbírkuchci vydaty pevně vazbě nákladem tisíc kusů. Předběžně to přijde asi na 100 000 korun. Dám do toho všechno, co mám, ale bez sponzorů to opravdu není možné,“ míní Mojmír Šebek. Váží si spolupráce s manželou Sobotovou z Lokte nad Ohří, uměleckými knihaři, bez jejich pomoci by se neobešel.

Název knížky bude Třináctá komnata, autor má připraveno 140 veršů a fotek. Jeho snem je vydat sbírku do Vánoc.

Václav Krupka z pátého největšího statku v Telcích jako syn kulaka pracoval v hnědouhelném i uranovém dole.

Aplaus pro nejlepší

Malé ohlédnutí za cyklem koncertů pro dva klavíry

LOUNY - Vystoupením Kristiny Stepsajukové a Adama Farany byl v Lounech zakončen letošní Cyklus koncertů pro dva klavíry. Před dvěma šestnáctiletými studenty pardubické Konzervatoře zahrála minulý týden ve Vrchlického divadle zkušená dvojice Štěpán Kos a Petr Novák a populárně zaměřené kvarteto The Fourtyfingers. Letošní dramaturgie minicyklu byla velmi pestrá.

Běžnému pojetí „vážné hudby“ se nejvíce blížil první koncert. Představení čtveřice klavíristů pod vedením Mirona Šmidáka bylo v tom nejlepším slova smyslu showmanské. A z ukrajinsko-polské duady zase sálal mladický elán a chuť poměřit se obtížnými předlohami. Proto každý ze tří večerů poskytl jiné prožitky.

Kos s Novákem nabídli 13. března jisté provedení úchvatných a neznámých skladeb Brazilské tance pro dva klavíry od Vlastimíla Lejska a „Egyptský“ koncert č. 5 F dur Camilla Saint-Saëns. Při nich opravdu nikdo ani nedutal a jen se nechal unášet někým do cizokrajných krajín duše. Zrovna tak při notoricky známém, ale opět jiném Milhaudově Scaramouche.

Kvarteto klavíristů v složení Eva Hutýrová, Miron Šmidák, Hana Volková a Vjačeslav Grochovskij zase 20. března předvedlo, že nic

není nemožné. Vyzkoušelo snad všechny hráčské varianty – od Skrjabinova Nokturna pro levou ruku, kde hrál Šmidák sám a ještě jen jednou rukou, přes jeden či dva čtyřruční klavíry až po čtyři umělce u jedné klaviatury. Tento koncert byl atraktivní zvláště úpravami populárních melodií, jako byly např. Mozartovy Předehra k Donu Gioannimu a Turecký pochod nebo Chačaturjanův Šavlový tanec. Ale málokdy se slyší také skladby napsané přímo pro čtyři klavíristy (ovšem u čtyř klavírů) jako byly Rondo C dur Bedřicha Smetany a Galop-marche Alberta Lavignaca. Šmidák také svým vtipným průvodním slovem ukázal, jak se dá klasická hudba zpopularizovat a odlehčit. A Grochovskij zase při šestiručním přidávku Aerobic prokázal, že kondičku lze zlepšovat i při klavírním doprovodu.

Z úplně jiného osudku byl zá-

věrečný koncert Cyklu. Kvůli nezkoušenosti hráli oba studenti první půlku sólo a spolu až po přestávce. Aikdyž byly znát rezervy, tak zvláště Farana při Chopinově Scherzu a Stepsajuková při Beethovenově sonátě uchopili látku velmi mladě, svěže a překvapivě. Proto nejen za tyto nádherné skladby je na konci čekal aplaus, jaký se dostává těm nejlepším.

Cyklus koncertů 2007 sice skončil, ale další koncert pro dva klavíry bude v lounském divadle na programu 1. června. U příležitosti Celostátního setkání Kruhů přátel hudby tam vystoupí Pražské klavírní duo.

Jan Vnouček

(Cyklus koncertů pro dva klavíry, 13., 20. a 27. března 2007, Vrchlického divadlo v Lounech)

FOTO: MICHAL BLÁŽEK